

SmartWood laikinasis Lietuvos standartas SW-STD-FM-LIT-18MAR08

versija 2.3, redaguota 2008 m. kovo 18 d.

Standarto aprėptis

Šis standartas gali būti taikomas visuose Lietuvoje esančiuose miškuose ir miško tipuose.

Kai kurie indikatoriai taikomi tik mažiems ir/ar mažu intensyvumu tvarkomiems miškams (MMITM), tik vidutinio dydžio arba dideliems miškų tvarkymo vienetams (MTV), ar jiems bendrai. Tuo tikslu taikomas toks MMITM, vidutinių ir didelių MTV skirstymas:

MMITM MTV:	a) MTV valdantys mažiau nei 500 ha miškų; b) MTV kurių metinė kirtimo norma mažesnė nei 20% bendro metinio prieaugio, ir bendra metinė kirtimų apimtis mažesnė nei 5000 m ³ ;
Vidutiniai MTV:	MTV valdantys nuo 500 iki 10 000 ha miškų;
Dideli MTV:	MTV valdantys virš 10 000 ha miškų;

Standarto pagrindas

Šį standartą parengė NEPCon ir Rainforest Alliance SmartWood programa (toliau tekste SW). SW yra FSC akredituota Rainforest Alliance sertifikavimo programa, NEPCon yra Rainforest Alliance partneris, atstovaujantis SW programą Skandinavijoje, Rusijoje ir rytų Europoje. Šis standartas pagrįstas FSC pagrindiniais reikalavimais, nustatytais *FSC-STD-01-001 FSC Miškų valdymo principai ir kriterijai*. FSC principų ir kriterijų formuluotės įtrauktos į šį standartą nepakeistos. Adaptavimo proceso metu NEPCon/SW kiekvienam taikomam kriterijui suformavo rodiklius, nustatančius reikalavimus atsižvelgiant į vietinį Lietuvos kontekstą. Tuo atveju, kai kriterijus ar principas laikomas netaikomu, pateikiamas priešasties išaiškinimas. Standarto rengimo metu buvo visiškai laikytasi FSC reikalavimų standartams, nustatytų *FSC-STD-20-003 Vietinio sertifikavimo taikymo bendrieji miškų valdymo standartai* (ver 1-0) ir *FSC-STD-20-002 Miškų valdymo standartų struktūra ir turinys* (ver 1-0). Remiantis Lietuvos teisės aktų apžvalga, NEPCon/SW laikosi nuomonės, jog šis standartas neprieštaruoja jokiems nacionaliniams teisiniams reikalavimams. Tuo pat metu NEPCon/SW laikosi nuomonės, kad šiame standarte esantys reikalavimai veiklai nėra mažesni, nei reikalavimai nustatyti nacionaliniais teisiniais aktais.

Viešasis indėlis

Šis standartas yra viešas dokumentas, laisvai platinamas visoms suinteresuotoms šalims, su sąlyga, kad jis išlieka nepakeistas. Standartas viešai prieinamas lietuvių ir anglų kalbomis, jį galima parsisiųsti ar atsispausdinti iš tinklapių www.smartwood.org ir www.nepcon.net. Šis standartas yra visų suinteresuotų šalių konsultacijų ir komentarų objektas (taip pat žr. skyrių Konsultacijų su suinteresuotomis šalimis procesas). Remiantis suinteresuotų šalių komentarais SW gali daryti pakeitimus šio standarto rodikliuose. Atkreipkite dėmesį, kad principai ir kriterijai negali būti keičiami, kadangi jie yra nustatyti FSC. Visos suinteresuotos šalys, kurios turi komentarų dėl šio standarto ar rodiklių tobulinimo pasiūlymų, yra raginamos susisiekti su NEPCon/SW (www.nepcon.net, lithuania@nepcon.net). Jūs galite siųsti savo komentarus bet koku jums tinkamu būdu (paštu, e-paštu, faksu), susisiekti su NEPCon, SW ar FSC darbo grupe ir susitarti dėl asmeninio susitikimo, arba pasikalbėti telefonu. Daugiau informacijos apie FSC sertifikavimo pagrindus, sertifikavimo procesą ir sertifikuotus vienetus Lietuvoje bei bet kokią kitą FSC sertifikavimo aspektą galite gauti iš SW (www.smartwood.org).

Konsultacijų su suinteresuotomis šalimis procesas

Šis standartas yra pagrįstas anksčiau galiojusiu SmartWood Laikiniu Lietuvos standartu SW-STD-FM-LIT-30MAR06. Viešas suinteresuotų šalių informavimas apie naudojamą standartą yra privaloma kiekvieno miškų valdymo vertinimo proceso dalis. Šio standarto sudarymo metu buvo gauta įvairių suinteresuotų šalių komentarų, į daugelį iš jų buvo atsižvelgta koreguojant standartą. Pagal suinteresuotų šalių pageidavimą, jų pateikti komentarai bei sekanti standarto versija patalpinti NEPCon tinklapyje: www.nepcon.net.

PRINCIPAS 1. ĮSTATYMŲ BEI FSC PRINCIPŲ LAIKYMASIS

Miškų ūkio veikla turi būti vykdoma vadovaujantis visais šalies įstatymais, tarptautiniais susitarimais bei sutartimis, kurias ta šalis pasirašiusi, bei turi atitikti visus FSC principus ir kriterijus.

Kriterijai	Rodikliai
1.1. Miško ūkis turi gerbti visus nacionalinius ir vietinio lygmens teisės aktus bei valstybinės administracinės sistemos reikalavimus.	<p>1.1.1. MTV darbuotojai turi būti informuojami ir žinoti apie atitinkamus teisinius reikalavimus bei su jais susijusią atsakomybę.</p> <p>1.1.2. <u>Dideli MTV</u>: Centriniam biure MTV darbuotojams turi būti prieinami darbai reikalingi teisės aktai.</p> <p>1.1.3. Nustatytas teisės aktų reikalavimų nesilaikymas turi būti registruojamas.</p> <p>1.1.4. Teisės aktų reikalavimų nesilaikymo atvejais turi būti įgyvendinamos atitinkamos priemonės.</p> <p>1.1.5. MTV turi laikytis visų nacionalinių ir vietinio lygmens teisės aktų reikalavimų, tame tarpe susijusių su aplinka, darbu bei miškų ūkio veikla.</p>
1.2. Turi būti mokami visi privalomi mokesčiai.	<p>1.2.1. MTV turi žinoti apie visus taikomus jam mokesčius, rinkliavas.</p> <p>1.2.2. Turi egzistuoti įrodymai apie visų taikomų mokesčių sumokėjimą laiku.</p> <p>1.2.3. Esant neatitikimams, MTV turi kaupti visus su šiais neatitikimais ir jų sprendimu susijusius dokumentus.</p>
1.3. Tarptautinius susitarimus, pavyzdžiui, CITES, ILO konvencijas, ITTA ir Biologinės įvairovės konvencijas, pasirašiusios šalys turi gerbti visų šių tarptautinių susitarimų reikalavimus.	<p>1.3.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi žinoti apie taikomas tarptautines konvencijas.</p> <p>1.3.2. Darbai miške negali būti įdarbinami 14 metų nesulaukę asmenys</p> <p>1.3.3. 18 metų nesulaukusiems MTV darbuotojams neleidžiama dirbti darbo, turinčio padidintą profesinę riziką.</p>
1.4. Sertifikuojant atsirandantys prieštaravimai tarp įstatymų ir kitų teisės aktų bei FSC principų ir kriterijų kiekvienu atskiru atveju turi būti nagrinėjami tarp atliekančių sertifikavimą bei suinteresuotų subjektų.	<p>1.4.1. MTV turi registruoti nustatytus šio standarto ir nacionalinių teisės aktų prieštaravimus.</p> <p>1.4.2. Sertifikuojant atsirandančios neatitiktys tarp nacionalinių teisės aktų bei FSC principų, kriterijų ir šio standarto rodiklių, kiekvienu atskiru atveju turi būti nagrinėjami tarp atliekančių sertifikavimą, MTV, už šių teisės aktų rengimą atsakingų institucijų bei kitų suinteresuotų subjektų.</p>
1.5. Miškų plotai, kuriuose vykdoma ūkinė veikla, turi būti apsaugoti nuo neteisėtų kirtimų, statybų ir kitos neteisėtos veiklos.	<p>1.5.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi įdiegti dokumentais grindžiamą neteisėtų miško kirtimų, statybų ir kitos neteisėtos veiklos stebėsenos sistemą, pagal kurią atliekami periodiški patikrinimai.</p> <p>1.5.2. MTV turėtų imtis visų tinkamų teisėtų prevencinių priemonių tam, kad užkirstų kelią neteisėtam miško arba gamtinių išteklių (medžioklės, uogavimo, grybavimo) naudojimui.</p>

	<p>1.5.3. Apie neteisėtus miško kirtimus, statybas ir kitą neteisėtą veiklą miške turi būti pranešama atsakingoms institucijoms.</p>
<p>1.6. Miško ūkio specialistai turi parodyti ilgalaikį išsipareigojimą laikytis FSC principų ir kriterijų.</p>	<p>1.6.1. MTV turi aiškiai parodyti ilgalaikį išsipareigojimą laikytis FSC principų bei kriterijų</p> <p>1.6.2. Dideli MTV: Išsipareigojimas laikytis FSC principų bei kriterijų turėtų būti išreikštas raštu.</p> <p>1.6.3. MTV turi užtikrinti, kad darbuotojai žinotų šio standarto reikalavimus ir juos taikytų darbe.</p> <p>1.6.4. Rangovinės organizacijos turi būti informuotos apie FSC reikalavimus, turi būti kontroliuojamas jų laikymasis.</p>

PRINCIPAS 2. NUOSAVYBĖS IR NAUDOJIMO TEISĖ BEI ATSAKOMYBĖ

Ilgalaikė žemės ir miško išteklių nuosavybės ir naudojimo teisė turi būti griežtai apibrėžta, įforminta dokumentais ir juridškai įteisinta.

Kriterijai	Rodikliai
2.1. Turi būti aiškiai nustatyta ilgalaikio miško naudojimo teisė (pavyzdžiui, valdos priklausomybė, teisė naudotis valda ar nuomos sutartis).	2.1.1. MTV turi turėti dokumentus, įrodančius miško ploto nuosavybės ar valdymo teisėtumą. 2.1.2. Valdos ribos turėtų būti aiškios ir pažymėtos natūroje arba kitaip aiškiai apibrėžtos (pvz., seka gamtines ribas).
2.2. Vietinės bendruomenės, turinčios juridines ar paprotines valdymo bei naudojimo teises, privalo kontroliuoti miško darbus tiek, kiek tai būtina, siekiant apsaugoti jų teisę išlaikyti miško išteklių ar darbų kontrolę, išskyrus tuos atvejus, kai šios bendruomenės laisva valia ir viešai kontrolę perduoda kitiems naudotojams.	2.2.1. MTV turi užtikrinti vietinėms bendruomenėms galimybę miške savo poreikiams naudotis nemedieniniais miško produktais, pvz., grybauti, uogauti, rinkti vaistinius augalus, bitininkauti, taip pat poilsiauti. 2.2.2. Dideli MTV: Gyventojams turėtų būti suteikiama galimybė nusipirkti medienos savo poreikiams. 2.2.3. Dideli MTV: Jei miško naudojimas ar naudojimo apribojimai daro neigiamą įtaką vietos bendruomenių etnokultūrinei gyvensenai ir ekonominiam gyvybingumui, tai jie turi būti peržiūrimi ir nagrinėjami kartu su suinteresuotomis šalimis.
2.3. Turi būti sukurtos atitinkamos procedūros ginčams dėl nuosavybės ir naudojimo teisių spręsti. Sertifikavimo metu kruopščiai atsižvelgiama į visas ginčų aplinkybes ir svarbą. Dėl didelės reikšmės ginčų, į kuriuos įtraukta visa eilė suinteresuotų subjektų, paprastai sertifikavimo procesas yra sustabdomas.	2.3.1. Turi būti kaupiama informacija apie ginčus dėl miško išteklių ir miško žemės nuosavybės ir naudojimo teisių. 2.3.2. Konfliktai turėtų būti sprendžiami konsultacijų forma siekiant atrasti visoms šalims priimtina sutarimą.

PRINCIPAS 3. VIETOS ŽMONIŲ TEISĖS

Turi būti pripažinta ir gerbiama vietos žmonių teisė turėti, naudoti ir valdyti savo žemę, teritoriją ir išteklius.

Kriterijai	Rodikliai
3.1. Vietiniai žmonės jų žemėje ir teritorijoje turi kontroliuoti miško ūkio darbus, išskyrus tuos atvejus, kai jie laisva valia ir viešai šią kontrolę perduoda kitiems naudotojams.	Kriterijus laikomas netaikytinu, kadangi lietuviai yra vietinė tauta savo žemėje.
3.2. Miško ūkis tiesiogiai ar netiesiogiai negali kelti pavojaus ar mažinti miško išteklių ar vietinių žmonių teisių į šiuos išteklius.	Kriterijus laikomas netaikytinu, kadangi lietuviai yra vietinė tauta savo žemėje.
3.3. Objektai, turintys ypatingą kultūrinę, ekologinę, ekonominę ar religinę vertę vietiniams žmonėms, turi būti aiškiai išskirti, bendradarbiaujant su tais žmonėmis, bei pripažinti ir saugomi miško ūkio specialistų.	Kriterijus laikomas netaikytinu, kadangi lietuviai yra vietinė tauta savo žemėje.
3.4. Vietiniams žmonėms turi būti atlyginama už jų tradicinių žinių taikymą, naudojant tam tikras miško išteklių rūšis ar taikant miško ūkio darbams tradicines miško ūkio sistemas. Šis atlyginimas turi būti laisva valia aptartas ir įformintas prieš miško ūkio darbų pradžią.	Kriterijus laikomas netaikytinu, kadangi lietuviai yra vietinė tauta savo žemėje.

PRINCIPAS 4. SANTYKIAI SU BENDRUOMENĖMIS IR DARBUOTOJŲ TEISĖS

Miškų ūkis turi išsaugoti arba gerinti miško darbuotojų ir vietos bendruomenių ilgalaikę socialinę ir ekonominę gerovę.

Kriterijai	Rodikliai
4.1. Bendruomenių, esančių viduje ar šalia miško ūkio darbų vietos, nariai turi turėti teisę būti įdarbinti, apmokyti bei gauti kitas paslaugas.	<p>4.1.1. Turi būti dedamos pastangos suteikti visiems darbuotojams pastovų darbinį užimtumą bei profesinį tobulėjimą.</p> <p>4.1.2. MTV darbuotojai neturi būti diskriminuojami juos priimant į darbą, paaukštinant pareigose, atleidžiant iš darbo, apmokant už darbą bei suteikiant socialines garantijas.</p>
4.2. Miško ūkis neturi pažeisti darbuotojų ir jų šeimų sveikatą ir saugumą reglamentuojančių teisės aktų.	<p>4.2.1. MTV darbuotojai, įskaitant rangovus, turi būti susipažinę su darbo saugos, trukmės ir režimo reikalavimais ir jų laikytis darbo metu.</p> <p>4.2.2. Dideli ir vidutiniai MTV: Darbo vietose motopjūklininkai-turi naudoti tinkamas asmenines apsaugos priemones, įskaitant apsauginius šalmsus ir ausines, signalinius kostiumus, batus su pirštus saugančiu metaliniu ar plastmasiniu galu, pirštines nuo vibracijos, pjovimui atsparias kelnes, pirmosios medicininės pagalbos rinkinį, mobilią ryšio priemonę.</p> <p>4.2.3. Kiekvienas MTV ir rangovinių įmonių darbuotojas besilankantis kertamoje biržėje turi dėvėti apsauginį šalmą ir aiškiai matomus rūbus.</p> <p>4.2.4. Pjūklai turi būti techniškai tvarkingi, apsauginis stabdis veikiantis.</p> <p>4.2.5. MTV darbuotojai dirbantys pavojingus darbus, tokius kaip vėjavartų tvarkymas, didelių medžių kirtimas ir lipimas į medžius, negali dirbti po vieną.</p> <p>4.2.6. MTV darbuotojai turi būti apmokyti, kaip elgtis su pavojingų įvykių atvejais, tokių kaip nelaimingas atsitikimas, gaisras, stiprus vėjas, kirtimo metu įstrigę medžiai, degalų ar tepalų išsiliejimas ir kt.</p> <p>4.2.7. Miške dirbanti MTV ir rangovų technika turi būti pritaikyta darbui miške, įskaitant saugumo įrangą.</p> <p>4.2.8. MTV turėtų vykdyti reguliarius patikrinimus ir ilgalaikį stebėjimą, užtikrinantį nuolatinį visų darbų saugos reikalavimų laikymąsi darbo vietoje.</p> <p>4.2.9. Keliuose į kertamas biržes turi būti pastatomi įspėjamieji ženklai.</p> <p>4.2.10. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi registruoti nelaimingus atsitikimus (įskaitant MTV teritorijoje dirbančių rangovų įmones) ir priimti priemones dėl rizikos mažinimo.</p> <p>4.2.11. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi turėti rašytines darbų saugos procedūras, numatančias atsakingų asmenų pareigas, prevencines priemones ir darbų saugos kontrolės sistemą.</p>

	<p>4.2.12. Darbuotojai nakvojantys miške turėtų naudotis tinkamomis miego, higieninių reikmių tenkinimo sąlygomis, turėti pakankamą kiekį švaraus vandens.</p>
<p>4.3. Kaip nustatyta Tarptautinės darbo organizacijos (ILO) 87 ir 98 konvencijose, darbuotojams turi būti garantuota teisė organizuotis ir laisvanoriškai tartis su savo darbdaviais.</p>	<p>4.3.1. Dideli ir vidutiniai MTV: Visi MTV darbuotojai turi turėti galimybę kurti profsąjungas ir stoti į jas pagal savo pasirinkimą, be bauginimų ir represijų grėsmės.</p> <p>4.3.2. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Kolektyvinės derybos su profesinių sąjungų atstovais turi būti vykdomos sąžiningai, dedant pastangas susitarimui pasiekti.</p>
<p>4.4. Planuojant ir vykdant miško ūkinę veiklą, turi būti įtraukiami ir socialinio poveikio analizės rezultatai. Reikalinga nuolatinė konsultacija su žmonėmis ir grupėmis, kuriuos tiesiogiai veikia miško ūkio darbai.</p>	<p>4.4.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi turėti ir reguliariai atnaujinti suinteresuotų juridinių asmenų–sąrašą, kuriems teikiama informacija apie planuojamą veiklą bei su kuriais reikalui esant konsultuojamasi.</p> <p>4.4.2. Dideli MTV: MTV turi turėti mechanizmą, leidžiantį vietiniams gyventojams bei kitiems suinteresuotiems asmenims įtakoti miškų tvarkymo procesą, jiems prieinama forma informuojant apie tokią galimybę.</p> <p>4.4.3. Dideli MTV: Nauji vidinės miškotvarkos projektai turi būti viešai prieinami komentuoti mažiausiai prieš 45 dienas iki projekto patvirtinimo.</p> <p>4.4.4. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi turėti suinteresuotų šalių pageidavimų ir paklausimų bei MTV atsakymų registravimo sistemą.</p> <p>4.4.5. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Vietinėms bendruomenėms ypatingos ekonominės, ekologinės, kultūrinės ar religinės vertės teritorijos turi būti identifikuotos bei dokumentuotos, ir į šias vertybes turi būti atsižvelgiama tvarkant miškus.</p>
<p>4.5. Turi būti sukurtos atitinkamos procedūros skundų analizavimui ir numatomos kompensacijos už juridinėms ar naudotojų teisėms, nuosavybei, ištekliams ar vietinių žmonių gyvenvietėms padarytą žalą išmokėjimui. Reikia imtis atitinkamų priemonių, kad tokių nuostolių būtų išvengta.</p>	<p>4.5.1. Konfliktai turėtų būti sprendžiami konsultacijų forma siekiant atrasti visoms šalims priimtina sutarimą.</p> <p>4.5.2. <u>Dideli MTV</u>: Miškų ūkio veiklos metu padaryta žala vietinėms bendruomenėms, gyventojų arba juridinių asmenų turtui turi būti kompensuojama.</p>

PRINCIPAS 5. NAUDA IŠ MIŠKO	
Miškų ūkio veikla turi skatinti efektyvų daugiatakslį miško naudojimą, siekiant užtikrinti ekonominę gyvybingumą ir platų aplinkosauginių bei socialinių funkcijų spektrą.	
Kriterijai	Rodikliai
5.1. Miško ūkis turi siekti ekonominio gyvybingumo, visiškai apimdamas aplinkosaugines, socialines ir gamybinės produkcijos sąnaudas bei užtikrindamas reikalingas investicijas ekologiniam miško produktyvumui palaikyti.	<p>5.1.1. MTV turi turėti finansinį planą, kuriame būtų detalizuojamos išlaidos miškų tvarkymui, apsaugai bei atkūrimui.</p> <p>5.1.2. Tuo atveju, jei aplinkosauginiai apribojimai kelia rimtą grėsmę MTV ekonominiam gyvybingumui, diskusijų tarp atitinkamų šalių būdu turėtų būti surastas priimtinausias sprendimas.</p>
5.2. Miško ūkio veikla ir marketingas turi skatinti įvairių miško produktų optimalų naudojimą ir vietinį perdirbimą.	<p>5.2.1. Miško tvarkymas turi palaikyti daugiatakslį miško išteklių naudojimą (mediena, medžioklė, poilsis miške, nemedieniniai miško produktai, kt.).</p> <p>5.2.2. Ekonomiškai vertingos kietųjų lapuočių medžių rūšys atsižvelgiant į medžių perspektyvumą kirtimo metu turėtų būti pasiekusios brandos amžių.</p>
5.3. Miško ūkis turi iki minimumo sumažinti su miško kirtimu ir vietiniu medienos perdirbimu susijusią taršą bei išvengti neigiamo poveikio kitiems miško ištekliams.	<p>5.3.1. Turi būti taikomos tokios miško kirtimo technologijos, kuriomis nebūtų daroma ūkinė žala iškirstai ir pardavimui skirtai medienai bei pažeidžiami miške liekantys medžiai, arba ši žala būtų minimali.</p> <p>5.3.2. Kirtimo atliekų kiekis miško kirtimo, perdirbimo ir ištraukimo metu turėtų būti kiek įmanoma mažesnis.</p> <p>5.3.3. Išdėstant valksmus biržėje turi būti atsižvelgiama į vietines reljefo sąlygas bei esamus miško išteklius.</p>
5.4. Miško ūkis turi siekti stiprinti ir plėtoti vietinę ekonomiką, išvengiant priklausomybės nuo vieno miškų produkto.	5.4.1. MTV prekybos apvaliaja mediena politika turi atsižvelgti į Lietuvos medienos apdirbimo pramonės poreikius.
5.5. Miško ūkio veikla turi atsižvelgti, palaikyti ir, kur įmanoma, gerinti miško funkcijų ir išteklių, pavyzdžiui, vandens apsaugos ir žuvininkystės, būklę ir kokybę.	<p>5.5.1. Dideli MTV: MTV arba vidinės miškotvarkos projektas turi raštu įvertinti miškų tvarkymo veiklos poveikį kitai miškų teikiamai naudai susijusiai su laisvalaikio miške, ne medienos produktais (medžiokle, grybais, uogomis), miškuose esančiomis kultūrinėms ir biologinėms vertybėms.</p> <p>5.5.2. <u>Dideli MTV</u>: Negatyvus poveikis nustatytas pagal 5.5.1 punktą turėtų būti įmanomai sumažintas.</p> <p>5.5.3. Planuojant miškų ūkinius darbus MTV turi atsižvelgti į teritorijas, svarbias grybavimui, uogavimui, medžioklei ir rekreacijai.</p>
5.6. Miško produktų naudojimo apimtys negali viršyti lygio, kuris gali būti išlaikomas nuolatos.	<p>5.6.1. Dideli ir vidutiniai MTV: Metinė miško kirtimų norma pagal plotą ir/ar tūrį turi būti nustatoma vadovaujantis tausojančiais ir dokumentuotais medienos prieaugio ir atsargų skaičiavimais.</p> <p>5.6.2. MMITM: Turi būti laikomasi medynų minimalaus</p>

	<p>pagrindinių kirtimų amžiaus</p> <p>5.6.3. Metiniai miško kirtimai turi būti griežtai apskaitomi dokumentuose, kuriuose turi būti pateikta informacija apie miško kirtimo vietą, medžių rūšis, kiekius, sortimentus, datą ir terminus.</p> <p>5.6.4. MTV turėtų registruoti dokumentuose verslinį nemedieninių miško produktų (NMMP), tokių kaip sėklos, kalėdinės eglutės, žaliava puokštėms, vainikams, gyvūnija, naudojimą.</p> <p>5.6.5. <u>Dideli MTV</u>: turi dalyvauti medžioklės limitų nustatymo procese.</p> <p>5.6.6. Verslinis NMMP naudojimas neturi viršyti kiekių, garantuojančių darnų naudojimą užtikrinančio lygio.</p> <p>5.6.7. Biržių ribos turi būti aiškiai pažymėtos arba aiškiai atskiriamos.</p> <p>5.6.8. Dideli MTV: Bendras pabręstančių ir brandžių medynų plotų santykis su bendru miško plotu neturi būti mažesnis kaip 20 procentų. Jeigu šis santykis mažesnis reikalinga ilgalaikė strategija situacijos pagerinimui.</p>
--	---

PRINCIPAS 6. POVEIKIS APLINKAI

Miškų ūkis turi išsaugoti biologinę įvairovę ir su ja susijusias vertybes, vandens išteklius, dirvožemį, unikalias ir lengvai pažeidžiamas ekosistemas bei kraštovaizdį, išlaikyti miško ekologines funkcijas bei miškų vientisumą.

Kriterijai	Rodikliai
<p>6.1. Poveikis aplinkai turi būti įvertintas, atsižvelgiant į miško ūkio darbų apimtį, intensyvumą ir išteklių unikalumą, bei atitinkamai integruotas į miško ūkio sistemas. Įvertinimas turi apimti tiek kraštovaizdžio problemas, tiek miško kirtimo bei medienos perdirbimo vietoje poveikį. Poveikis aplinkai turi būti įvertintas prieš neigiamą poveikį sukeliančių darbų pradžią.</p>	<p>6.1.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Miškų tvarkymo schemos ir vidinės miškotvarkos projekto rengimo metu MTV turi sudaryti sąlygas projektuotojams ir reikalauti, kad būtų atliktas poveikio aplinkai vertinimas, numatantis atitinkamų neigiamo poveikio sušvelninimo priemones.</p> <p>6.1.2. <u>Priemonių sumažinančių neigiamą poveikį aplinkai</u> turi būti laikomasi dirbant miške, pvz., drėgnose vietovėse dirbama siekiant nepakenkti dirvožemiui, jautriose paukščių buveinėse nevykdoma ūkinė veikla paukščių perėjimo laikotarpiu, išskyrus Miško sanitarinės apsaugos tarnybos rekomenduotas miško sanitarinės apsaugos priemones, kai kyla masinio miško kenkėjų ar ligų dauginimosi židinių susidarymo pavojus, jie susidaro arba išplinta.</p> <p>6.1.3. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi vadovautis numatytais poveikio aplinkai vertinimo procedūromis prieš pradėdant įgyvendinti didelius projektus, tokius kaip kelių tiesimas, sausinimo sistemų įrengimas ar rekonstravimas.</p> <p>6.1.4. <u>MMITM</u>: Prieš kelių tiesimo ir rekonstravimo, sausinimo sistemų įrengimo ir rekonstravimo darbus MTV privalo nustatyti galimą neigiamą poveikį aplinkai ir imtis priemonių jam išvengti.</p> <p>6.1.5. <u>Medienos apdirbimo įrangos, pvz., kilnojamosios lentpjūvės, naudojimo miške poveikis</u> turi būti įvertintas ir kontroliuojamas (pvz., atliekos, statiniai ir t.t.).</p>
<p>6.2. Turi būti siekiama išsaugoti retas, nykstančias ir kitas saugomas rūšis bei jų buveines (pvz., lizdavietes bei maitinimosi plotus). Atsižvelgiant į miško ūkio darbų apimtį ir intensyvumą bei išteklių unikalumą, turi būti įsteigtos apsauginės zonos ir saugomos teritorijos. Medžioklė, žvejyba ir įvairių miško produktų naudojimas turi būti kontroliuojami.</p>	<p>6.2.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi turėti savo miškuose identifikuotų retų ir saugomų rūšių, taip pat gamtinių buveinių sąrašą bei imtis priemonių jų išsaugojimui.</p> <p>6.2.2. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: MTV turėtų žinoti ir saugoti oficialiai registruotas saugomas rūšis ir gamtines buveines.</p> <p>6.2.3. <u>Saugomos teritorijos ir jų apsaugos zonos</u> turi būti pažymėtos medynų planuose ir, esant reikalui, natūroje.</p> <p>6.2.4. <u>Veikla saugomose teritorijose ir greta jų</u> turi būti vykdoma taip, kad saugomos vertybės nebūtų žalojamos ar joms keliamas pavojus.</p>
<p>6.3. Ekologinės funkcijos ir vertybės turi būti išsaugotos, sustiprintos ar atkurtos, įskaitant:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) miškų atsiželdinimą ir sukcesiją, b) genetinę, rūšinę ir ekosistemų įvairovę,	<p>6.3.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Turi būti dedamos pastangos padidinti vietinių kietųjų lapuočių dalį, atsižvelgiant į augaviečių sąlygas (a,b).</p> <p>6.3.2. <u>MMITM</u>: Turi būti dedamos pastangos išlaikyti vietinių kietųjų lapuočių dalį (a,b).</p> <p>6.3.3. <u>Šlapiose augavietėse (a, b, c), išskyrus visų</u></p>

<p>c) gamtos ciklus, kurie veikia miško ekosistemų produktyvumą.</p>	<p>pelkinių ir užpelkėjusių augaviečių („P“ ir „U“ hidrotopų) medynus, kurių viršutinio ardo sudėtyje yra 30 ir daugiau proc. eglių, turėtų būti teikiama pirmenybė atrankiniams ir kitiems neplyniems kirtimams paliekant biržę miško želimui.</p> <p>6.3.4. Turėtų būti teikiama pirmenybė miško želimui ir vietinės kilmės medžių rūšims (a, b, c).</p> <p>6.3.5. Miško kirtimų veikla turi būti palanki mišrių medynų formavimuisi. (a, b, c).</p> <p>6.3.6. Miškų plotai neįtakojami esamų sausinimo sistemų neturi būti sausinami, išskyrus kelių tiesimo atvejus ir atvejus, kai užmirkusiose augavietėse įrengiamos specialios drenavimo vagos ruošiant dirvą želdinimui jei tai yra būtina.</p> <p>6.3.7. Drevėti medžiai, medžiai su uoksais ir su stambiais lizdais turi būti saugomi.</p> <p>6.3.8. Biologiškai vertinga įvairių suirimo stadijų negyva mediena (stuobriai, virtuoliai, gulinti didelių matmenų mediena) turi būti saugoma atsižvelgiant į darbų saugos reikalavimus bei saugumą šalia judrių kelių ir rekreacinėse vietose. Negyvos medienos kiekis turėtų sudaryti bent 5% nuo sklype esančios medienos tūrio. Kirtimo metu susidaranti kita negyva mediena (kelmai, šakos ir kt.) gali būti pašalinama ūkiniais tikslais.</p> <p>6.3.9. Pagrindiniuose kirtimuose (įskaitant plynuosius, atrankinius bei atvejinius) turi būti paliekama bent 10 vnt./ha biologinės įvairovės požiūriu vertingų gyvų medžių (7 medžiai kietųjų lapuočių atveju), kurie paliekami iki visiško suirimo. Medžiai turi būti atrenkami prieš vykdant kirtimus.</p> <p>6.3.10. Biologinės įvairovės medžiai parenkami iš visos rūšių įvairovės, biologiniu požiūriu vertingiausių (dažniausiai vieni iš seniausių bei storiausių) ir vėjui atsparių medžių. Drevėti medžiai ir medžiai su uoksais ir stambiais lizdais gali būti laikomi biologinės įvairovės medžiais (6.3 b).</p> <p>6.3.11. Erdvinis biologinės įvairovės medžių išdėstymas plynose kirtavietėse turėtų būti palankus jų ilgam išlikimui ir naudingas nykstančioms bei retoms biologinės įvairovės požiūriu rūšims.</p>
<p>6.4. Pavyzdiniai (tipiniai) kraštovaizdyje egzistuojančių ekosistemų plotai, atsižvelgiant į miško ūkio darbų apimtį ir intensyvumą bei veikiamų išteklių unikalumą, turi būti užfiksuoti žemėlapiuose ir išsaugoti savo natūraliame būvyje.</p>	<p>6.4.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi palikti natūraliai miško sukcesijai identifiкуotų ekosistemų pavyzdinius plotus jų natūralioje būklėje. Jų plotas turi sudaryti bent 5% viso miško ploto. MTV teritorijoje esantys arba besiribojantys rezervatai gali būti įtraukti į 5% skaičiavimą.</p> <p>6.4.2. Jei tas pats miško savininkas turi daugiau nei vieną FSC sertifikuotą MTV, tuomet kai kuriuose MTV gali būti išskirta mažiau nei 5% teritorijos (žr. 6.4.1) tol, kol to pačio savininko visi MTV kartu paėmus išpildo 6.4.1 rodiklio reikalavimą. Atrinktos teritorijos gali būti pasiskirsčiusios nevienodai siekiant užtikrinti, kad atrenkamos tik pačios vertingiausios ir</p>

	<p>reprezentatyviausios sertifikuotų miškų teritorijos.</p> <p>6.4.3. <u>Dideli MTV</u>: Saugomi plotai minimi 6.4.1. punkte turi būti atrinkti pagal identifikuotas pagrindines ekologines vietas nustatytas konsultuojantis su suinteresuotomis aplinkosauginėmis šalimis, vietine valdžia bei mokslo atstovais</p> <p>6.4.4. Saugomi plotai, minimi 6.4.1. punkte, negali būti keičiami be suderinimo su suinteresuotomis šalimis.</p> <p>6.4.5. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi saugoti egzistuojančių ir/ar nykstančių ekosistemų pavyzdinius plotus jų natūralioje būklėje.</p> <p>6.4.6. 6.4.1 rodiklyje nurodytuose plotuose neturi būti vykdoma medienos ruošą, nebent tai leidžiama saugomos teritorijos tvarkymą reglamentuojančiuose dokumentuose, siekiant pagerinti ypač vertingų buveinių ar rūšių būklę.</p> <p>6.4.7. Egzistuojančios sausavimo sistemos saugomose teritorijose turi būti prižiūrimos ir tvarkomos taip, kad nepablogintų saugomų objektų palankios apsaugos būklės.</p>
<p>6.5. Nurodymai, kaip kovoti prieš eroziją, sumažinti miškui daromą žalą kirtimų metu, tiesiant kelius ir atliekant kitus darbus, o taip pat apsaugoti vandens išteklius, turi būti įteisinti ir įgyvendinami.</p>	<p>6.5.1. MTV turi žinoti apie augavietes, kuriose galima vykdyti medienos ruošą žiemą, pavasarį, vasarą ir rudenį, siekiant išvengti dirvos pažeidimų.</p> <p>6.5.2. Nurodymai MTV darbuotojams turėtų apimti techninę valksmų specifikaciją (išdėstymas, plotis, tankumas), medžių vertimą, apsaugines zonas ir kelių išdėstymą, taip pat biologinės įvairovės ir negyvos medienos apsaugą.</p> <p>6.5.3. Medienos ruošos darbų metu turi būti imamasi priemonių iki minimumo sumažinti dirvožemio pažeidimą ir eroziją.</p> <p>6.5.4. Kelių tvarkymo medžiagos ar bet kokios veiklos atliekos (pvz., akmenys, gruntas, krūmynai) negali būti verčiamos į vandens tekės vagas.</p> <p>6.5.5. Plynųjų kirtimų metu turi būti paliekamos apsauginės juostos, užtikrinančios miško ekosistemų ir mikroklimato stabilumą greta vandens telkinių ir atvirų vietovių.</p> <p>6.5.6. Pamiškėse nukirstos biržės turi būti atkuriamos sodinant atsparius vėjavartoms želdinius. Ugdymo kirtimais šie plotai turi būti tinkamai formuojami, siekiant užtikrinti tvarią zoną, pereinančią į gretimas teritorijas.</p>
<p>6.6. Miško ūkio subjektai turi skatinti aplinkai palankių necheminių kovos su kenkėjais priemonių sukūrimą ir taikymą bei siekti, kad būtų vengiama cheminių pesticidų naudojimo. Turi būti uždrausti Pasaulio sveikatos organizacijos 1A ir 1B tipo bei chloruoti hidrokarbonatų pesticidai; pesticidai, kurie yra nuodingi ir išlieka biologiškai aktyvūs bei kaupiasi maisto</p>	<p>6.6.1. Turi būti dedamos pastangos išvengti chemikalų naudojimo miškuose. Padidėjusio chemikalų naudojimo priežastys turi būti išanalizuotos ir pagrįstos.</p> <p>6.6.2. Visi chemikalų panaudojimo atvejai turi būti registruojami, įtraukiant informaciją apie chemikalų pavadinimą, tikslą, vietą, datą ir kiekį.</p> <p>6.6.3. Chemikalai turi būti laikomi ir naudojami laikantis saugumo priemonių ir nustatytų reikalavimų.</p> <p>6.6.4. MTV darbuotojai atsakingi už chemikalų</p>

<p>grandinėje; taip pat kiti pesticidai, kurie yra uždrausti tarptautinių organizacijų. Jeigu chemikalai yra vartojami, siekiant sumažinti pavojų sveikatai ir aplinkai, turi būti naudojamos atitinkamos apsaugos priemonės bei apmokomi darbuotojai.</p>	<p>naudojimą turi žinoti, kaip elgtis pavojingų atsitikimų, naudojant chemikalus, atvejais (išsipylimo ar kitais atvejais).</p> <p>6.6.5. Chemikalai, kurių sudėtyje yra FSC draudžiamų cheminių veikliųjų medžiagų, negali būti naudojami, išskyrus atvejus, kai yra gautas leidimas iš FSC direktorių tarybos.</p>
<p>6.7. Chemikalai, tara, skystos ir kietos neorganinės atliekos, įskaitant kūrą ir tepalus, turi būti pašalinamos aplinkai nekenksmingu būdu ir ne darbo vietoje.</p>	<p>6.7.1. Chemikalai, jų tara, skystos ir kietos atliekos, nepriklausomai nuo to, ar jos atsiranda miškų ūkio veikloje, ar medienos perdirbimo metu, turi būti surenkamos ir pridudamos tvarkyti aplinkosauginiu požiūriu priimtinais ir teisėtais metodais.</p> <p>6.7.2. Turi būti dedamos pastangos kontroliuoti ir sumažinti miškų teršimą bet kokiomis atliekomis, įskaitant miško lankytojų paliktas šiukšles.</p> <p>6.7.3. Miško technikoje turi būti tinkamos tepalų absorbavimo priemonės.</p> <p>6.7.4. Tinkamos tepalų absorbavimo priemonės ar neleidžiančios degalams ir tepalams nutekėti talpos turi būti naudojamos motorinių pjūklų užpildymo vietose.</p> <p>6.7.5. Miškuose naudojama technika turi būti techniškai tvarkinga.-Neturi būti ženklūs degalų, alyvos nutekėjimo.</p> <p>6.7.6. Biologiškai suvrančios alyvos naudojimui motoriniuose pjūkluose ir miško technikoje turėtų būti teikiama pirmenybė.</p>
<p>6.8. Pagal nacionalinius įstatymus ir tarptautiniu mastu pripažintas mokslines rekomendacijas biologinės kontrolės medžiagų naudojimas turi būti užfiksuotas dokumentuose, minimaliai sumažintas, stebimas ir griežtai kontroliuojamas. Turi būti uždraustas genetiškai modifikuotų organizmų naudojimas.</p>	<p>6.8.1. Biologinės kontrolės medžiagos turi būti naudojamos tik išimtiniais atvejais, šis naudojimas turi būti pagrįstas dokumentais, kuo mažesnis, stebimas ir griežtai kontroliuojamas.</p> <p>6.8.2. Genetiškai modifikuoti organizmai miško ūkio veikloje negali būti naudojami.</p>
<p>6.9. Siekiant išvengti neigiamo ekologinio poveikio, introdukuotų rūšių naudojimas turi būti atidžiai kontroliuojamas ir nuolat stebimas.</p>	<p>6.9.1. Vietinių medžių rūšių miškai negali būti keičiami introdukuotų medžių ar krūmų rūšių želdiniais.</p> <p>6.9.2. Introdukuotos medžių ar krūmų rūšys neturėtų būti auginamos miške, nebent moksliniais ir rekreaciniais tikslais.</p> <p>6.9.3. Introdukuotų lengvai plintančių medžių rūšių, pasodintų anksčiau, paplitimas turi būti kontroliuojamas ir, jeigu būtina, imamos priemonių jų plitimui apriboti arba visiškai jas išnaikinti.</p> <p>6.9.4. Rūšys, natūraliai augančios Vidurio Europoje ir galinčios plisti Lietuvoje dėl klimato kaitos, gali būti toleruojamos, esant teigiamoms mokslininkų rekomendacijoms.</p>
<p>6.10. Miškų pavertimas plantaciniais želdiniais ar ne miško naudmenomis</p>	<p>6.10.1. Miško žemė neturi būti paverčiama plantaciniais želdiniais ar kitos paskirties žemės naudmenomis, nebent</p>

<p>galimas tik tokiais atvejais, kai:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) tai apima tik labai mažą miško žemės valdos dalį; b) kai miškas nėra miško žemėje, turinčioje didelę aplinkosauginę reikšmę; c) kai toks miškų pavertimas galėtų užtikrinti papildomą, ilgalaikę, esminę aplinkosauginę naudą miško žemės valdoje.	<p>pavertimas grindžiamas teisinėmis procedūromis, jeigu tai būtina dėl svarbių kultūrinių, socialinių, rekreacinių, gamtinių, ar su kraštovaizdžiu susijusių priežasčių.</p> <p>6.10.2. Miškas ir miško žemė, turinti didelę aplinkosauginę reikšmę, negali būti paverčiama ne miško naudmenomis.</p> <p>6.10.3. Miško žemės pavertimo kitos paskirties žemės naudmenomis planams turėtų pritarti suinteresuotos šalys, įskaitant vietos bendruomenes ir valstybines institucijas.</p>
---	---

PRINCIPAS 7. MIŠKO TVARKYMO PLANAS

Miškotvarkos projektas turi būti paruoštas, įgyvendinamas ir nuolat atnaujinamas, atsižvelgiant į darbų apimtį ir intensyvumą. Aiškiai turi būti apibrėžti ilgalaikiai miškų ūkio tikslai ir priemonės jiems pasiekti.

Kriterijai	Rodikliai
<p>7.1. Miškotvarkos projektas ir pagalbinių dokumentai turi apimti:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) miško ūkinės veiklos tikslus; b) tvarkomų miško išteklių, c) aplinkosauginių apribojimų, žemės naudojimo ir nuosavybės teisių, socialinių ir ekonominių sąlygų ir gretimų žemių aprašymus; d) miškininkystės ir/arba kitų miško ūkio sistemų, pagrįstų miško ekologija bei išteklių inventorizacijos metu surinkta informacija, aprašymus; e) metinės kirtimų apimtį pagrindimą; pasirengimą miškų augimo ir dinamikos stebėsenai; f) aplinkosaugines priemones, pagrįstas poveikio aplinkai įvertinimu; g) retų, nykstančių ir kitų saugomų rūšių identifikavimo ir išsaugojimo planus; h) miško išteklius, įskaitant saugomas teritorijas, planuojamus miško ūkio darbus ir žemės nuosavybę apibūdinančius žemėlapius; i) kirtimo būdų bei jiems naudojamos technikos aprašymą ir pagrindimą.	<p>7.1.1. <u>MMITM</u>: MTV turi turėti galiojantį vidinės miškotvarkos projektą, parengtą pagal nacionalinius teisės aktus ir nustatantį miško tvarkymo tikslus (a,e).</p> <p>7.1.2. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Vidinės miškotvarkos projekte ar jo prieduose turi būti numatyta:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Tvarkymo tikslas (a)-; b) Bendras istorijos aprašymas, įskaitant miško nuosavybę ir naudojimą (b)-; c) Medynų lygio miško išteklių aprašymas, įskaitant plotą, augavietę/miško tipą, rūšis, pasiskirstymą amžiaus klasėmis, aukštį, bonitetą, vidutinį skersmenį ir tūrį (b, c)-; d) Viso miško ploto santraukos, įskaitant bendrą miško plotą (ha), mišku apaugusio ploto procentą, plotus pagal miško/augavietės tipus, pasiskirstymą amžiaus klasėmis, bendrą metinį prieaugį ir vidutinį tūrį hektare (b, c, d)-; e) Miškų augimo ir atsargų dinamikos stebėjimas (e); f) Naudojamos miškų tvarkymo sistemos aprašymas ir pagrindimas, įskaitant naudojamą miškininkystės sistemas-; g) Bendras stebėsenos sistemos, įgyvendintos užtikrinti saugomų teritorijų ir ypatingos vertės miškų (YVM) išsaugojimą, aprašymas- (f, g); h) Žemėlapiai, atspindintys miško išteklius, įskaitant saugomas teritorijas, planuojamas ūkinės veiklos priemones ir žemės nuosavybę (h)-; <p>7.1.3. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Vidinės miškotvarkos projektas turi būti tinkamai techniškai parengtas ir pakankamai detalus, suteikiantis informaciją apie miškų ūkio veiklos apimtį, jos sudėtingumą ir intensyvumą.</p> <p>7.1.4. Vidinės miškotvarkos projektuose pateikiami žemėlapiai turėtų būti pakankamos kokybės ir tinkami naudoti natūroje.</p>
<p>7.2. Siekiant atsižvelgti į stebėsenos rezultatus ar naują mokslinę ir techninę informaciją bei reaguoti į kintančias aplinkosaugines, socialines ir ekonomines sąlygas, miškotvarkos</p>	<p>7.2.1. Vidinės miškotvarkos projekto (ir/arba metinio veiklos plano) peržiūrėjimas ir koregavimas turi būti atliekamas laiku ir reguliariai (peržiūrėjimo periodas ne ilgesnis kaip 15 metų).</p>

<p>projektas turi būti periodiškai peržiūrimas.</p>	<p>7.2.2. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Vidinės miškotvarkos projekto peržiūrėjimas turi apimti miškininkystės, aplinkosauginių, socialinių ir ekonominių sąlygų pasikeitimus.</p> <p>7.2.3. <u>Taikoma tik MMITM</u>: Vidinės miškotvarkos projekto peržiūros turi atitikti nacionalines procedūras.</p>
<p>7.3. Miško ūkio darbuotojai turi būti atitinkamai apmokomi ir prižiūrimi, siekiant užtikrinti kokybišką miškotvarkos projekto įgyvendinimą.</p>	<p>7.3.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV vadovai ir specialistai privalo turėti tinkamą, pageidautina valstybiniu mastu pripažintą kvalifikaciją, garantuojančią jų sugebėjimus planuoti ir organizuoti miškų ūkio ir kitus vidinės miškotvarkos projekte numatytus darbus.</p> <p>7.3.2. <u>Dideli MTV</u>: Turi būti raštu sudarytas ir įgyvendinamas MTV darbuotojų mokymų planas</p> <p>7.3.3. Vidinės miškotvarkos projektas ar susiję metiniai veiklos ar medienos ruošos planai turi būti prieinami darbuotojams ir naudojami natūroje.</p> <p>7.3.4. <u>Dideli MTV</u>: atitinkami darbuotojai turi būti apmokomi biologinės įvairovės apsaugos klausimais.</p> <p>7.3.5. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: Tik apie teisingus ir saugius medžių vertimo metodus instruktuoti darbininkai turi būti samdomi medienos ruošos darbams.</p> <p>7.3.6. Visi MTV darbuotojai, rangovai ir jų darbuotojai turėtų turėti pakankamą išsilavinimą ir būti apmokyti atlikti jiems priskirtus darbus. Pageidautina, kad jie turėtų jų sugebėjimus patvirtinančius pažymėjimus.</p>
<p>7.4. Gerbdami informacijos konfidencialumą, miško ūkio darbuotojai turi pateikti visuomenei prieinamą pagrindinių miškotvarkos projekto elementų santrauką, apimančią informaciją, paminėtą 7.1. kriterijuje.</p>	<p>7.4.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi parengti viešą vidinės miškotvarkos projekto santrauką, prieinamą spausdinta forma ir/ar paskelbtą internete.</p> <p>7.4.2. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi geranoriškai pateikti atitinkamas vidinės miškotvarkos projekto dalis suinteresuotoms šalims, kurios pagrindžia savo domėjimąsi MTV vykdoma miškų ūkine veikla (pvz., kaimyninių žemių savininkams, vietos gyventojams).</p>

PRINCIPAS 8. STEBĖSENA IR ĮVERTINIMAS

Stebėseną, atsižvelgiant į miškų ūkio apimtį ir intensyvumą, turi įvertinti miškų būklę, produkcijos kiekį, gamybos grandinę, miško ūkio veiklą bei jos poveikį aplinkai ir visuomenei.

Kriterijai	Rodikliai
<p>8.1. Stebėsenos dažnumas ir intensyvumas turi būti nustatomas, atsižvelgiant į miško ūkio darbų apimtį ir intensyvumą bei veikiančios aplinkos sudėtingumą ir pažeidžiamumą. Stebėsenos procedūra turi būti pastovi ir vykdoma periodiškai, kad būtų galima palyginti rezultatus ir įvertinti pokyčius.</p>	<p>8.1.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi turėti nuoseklaus 8.2 punkte paminėtų aspektų stebėsenos procedūras, kurios leidžia palyginti MTV veiklos rezultatus ir įvertinti pasikeitimus.</p> <p>8.1.2. <u>MMITM</u>: MTV turi vykdyti stebėseną, susijusią su medienos ruošą ir miško atkūrimu.</p>
<p>8.2. Miško ūkis turi apimti mokslinius tyrimus bei duomenų rinkimą, siekiant gauti bent minimalią informaciją, apie šiuos indikatorius:</p> <p>a) visų gaunamų miško produktų kiekį, b) medienos prieaugį, miško atsiželdinimą ir kitas miško charakteristikas, c) floros ir faunos būklę bei jos pokyčius, d) kirtimų ir kitų miško darbų poveikį aplinkai ir visuomenei, e) miško ūkio kaštus, produktyvumą ir rentabilumą.</p>	<p>8.2.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Stebėsenos planas turi identifikuoti/apibūdinti pastebėtus pasikeitimus šiose srityse:</p> <p>a) medienos prieaugį, atkūrimo plotus ir rūšis, miško išteklių amžių ir rūšinę sudėtį, (įprasta vidinės miškotvarkos projekto, dalis) (b, c);</p> <p>b) medienos ir nemedieninių miško produktų ruošą, įskaitant sėklas, sodmenis, gyvūniją, žaliavą puokštėms ir vainikams, kalėdines eglutes (a)-;</p> <p>c) aplinkos pasikeitimus, veikiančius miško florą, fauną, dirvožemio ir vandens išteklius (pvz., erozija, kenkėjų ir ligų invazijos, invazinių rūšių plitimas, pastebėtas nykstančių paukščių rūšių perimvietės) (c, d);</p> <p>d) socio-ekonominius aspektus (pvz., miškų tvarkymo kaštus, visų produktų kiekius, visuomeninių ir darbo santykių bei sąlygų pasikeitimus).;</p> <p>e) ypatingos vertės miškų plotų kaitą.</p> <p>8.2.2. <u>MMITM</u>: Turi būti registruojamas verslinis miško produktų naudojimas.</p> <p>8.2.3. <u>MMITM</u>: MTV turi užtikrinti, kad miškų inventORIZACIJOS duomenys būtų reguliariai atnaujinami su periodine vidinės miškotvarkos projekto peržiūra</p>
<p>8.3. Miško ūkio specialistai turi dokumentais pagrįsti kiekvieno miško produkto judėjimą nuo jo kilmės (procesas žinomas kaip "gamybos grandinės sertifikavimas"), siekiant užtikrinti proceso priežiūrą ir suteikti galimybę sertifikuojančioms organizacijoms gauti informaciją.</p>	<p>8.3.1. Sąskaitos, važtaraščiai ir kiti naudojami dokumentai, susiję su miško produktų transportavimu, turi būti saugomi centriniame biure ir lengvai prieinami patikrinimo metu.</p> <p>8.3.2. Tuo atveju, jei MTV taip pat dirba su nesertifikuotais medienos produktais, MTV turi aiškiai atskirti sertifikuotus miško produktus nuo nesertifikuotų naudojant žymes ar etiketes, atskirai laikydama dokumentus ir atitinkamas sąskaitas bei važtaraščius.</p> <p>8.3.3. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi nustatyti ir įgyvendinti rašytines procedūras, užtikrinančias, kad parduodamų miško produktų sertifikavimo statusas būtų aiškiai nurodomas sąskaitose ir gabenimo dokumentuose.</p> <p>8.3.4. <u>MMITM</u>: MTV turi užtikrinti, kad parduodamų</p>

	<p>miško produktų sertifikavimo statusas būtų aiškiai nurodomas sąskaitose ir gabenimo dokumentuose.</p> <p>8.3.5. Neteisėtai nukirsta ar išgabenta, bet vėliau susigražinta mediena neturi būti parduodama kaip sertifikuota miško produkcija.</p>
8.4. Įgyvendinant ir peržiūrint miškotvarkos projektą, reikia atsižvelgti ir į stebėsenos rezultatus.	<p>8.4.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Į stebėsenos duomenis, išvardintus 8.2.1 punkte, turi būti atsižvelgiama peržiūrint vidinės miškotvarkos projektą.</p> <p>8.4.2. <u>MMITM</u>: MTV turi užtikrinti, kad vidinės miškotvarkos projektas turi būti reguliariai peržiūrimas pagal nacionalinę teisę.</p>
8.5. Gerbdami informacijos konfidencialumą, miško ūkio darbuotojai turi pateikti visuomenei 8.2. kriterijuje išvardintų indikatorių stebėsenos rezultatų santrauką.	<p>8.5.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi parengti stebėsenos duomenų, išvardintų 8.2.1 punkte, santrauką ir padaryti ją prieinamą spausdintoje formoje ir/ar paskelbti internete.</p> <p>8.5.2. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi pateikti atitinkamą stebėsenos duomenų santrauką suinteresuotoms šalims, kurios pagrindžia savo domėjimąsi MTV vykdoma miškų ūkine veikla (pvz. kaimyninių žemių savininkams, vietos gyventojams).</p>

PRINCIPAS 9. YPATINGOS VERTĖS MIŠKŲ IŠSAUGOJIMAS

Miškų ūkio veikla ypatingą vertę turinčiuose miškuose turi būti vykdoma siekiant išsaugoti ar sustiprinti šiems miškams būdingas savybes. Sprendimai dėl ypatingos vertės miškų visuomet turi būti priimami prevencinio požiūrio kontekste.

Kriterijai	Rodikliai
9.1. Ypatingos vertės miškų atitinkamų savybių esamos būklės įvertinimas bus atliktas, atsižvelgiant į ūkinės veiklos šiuose miškuose apimtį bei intensyvumą.	9.1.1. Medynų planuose turi būti aiškiai pažymėtos oficialiai saugomų teritorijų ir kertinių miško buveinių ribos. Kiekvienos saugomos teritorijos paskirtis ir jose saugomos vertybės turi būti išdėstyta raštu. 9.1.2. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u> : MTV privalo turėti raštu išdėstytą naujų ypatingos vertės miškų (YVM) identifikavimo ir registravimo tvarką.
9.2. Konsultacinės sertifikavimo proceso dalies metu ypatingas dėmesys turi būti skiriamas identifikuotoms aplinkosauginėms savybėms ir būdams joms išsaugoti bei stiprinti.	9.2.1. <u>Dideli MTV</u> : Identifikuojant YVM turi būti konsultuojamasi su vietos gyventojais ir suinteresuotomis šalimis, įskaitant aplinkosaugines NVO. 9.2.2. <u>Dideli MTV</u> : MTV turi raštu dokumentuoti konsultacijų procesą su suinteresuotomis šalimis. 9.2.3. Konsultacijos su suinteresuotomis pusėmis turėtų patvirtinti, kad vykdamas miškų ūkio veiklą ypatingas dėmesys kreipiamas į ypatingos vertės miškų išsaugojimą.
9.3. Miškotvarkos projekte turi būti numatytos specifinės priemonės, užtikrinančios atitinkamų aplinkosauginių savybių išsaugojimą ir/arba stiprinimą prevencinio požiūrio kontekste. Šios priemonės turi būti įtrauktos į viešai prieinamą miško tvarkymo plano santrauką.	9.3.1. <u>Dideli MTV</u> : Santrauka apie priemones, skirtas YVM ir oficialiai saugomų teritorijų apsaugai, yra išdėstyta viešuose dokumentuose. 9.3.2. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u> : MTV turi pagal suinteresuotų šalių pageidavimą padaryti prieinama informaciją apie YVM apsaugos priemones.
9.4. Kasmetinė stebėseną turi būti vykdoma, siekiant įvertinti priemonių, skirtų užtikrinti bei stiprinti aplinkosaugines savybes, efektyvumą.	9.4.1. YVM turi būti pastovai stebimi, kad nebūtų vykdoma veikla, galinti padaryti žalą juose esančioms vertybėms.

PRINCIPAS 10. PLANTACINIAI ŽELDINIAI	
<p>Plantaciniai želdiniai turi būti planuojami ir tvarkomi pagal 1 - 9 principus ir kriterijus bei remiantis 10 principu ir jo kriterijais. Plantaciniai želdiniai teikia socialinių ir ekonominių privalumų bei prisideda tenkinant pasaulio poreikį medienos produktams, jais taip pat siekiama sumažinti natūralių miškų naudojimą bei skatinti jų atkūrimą ir apsaugą.</p>	
Kriterijai	Rodikliai
<p>10.1. Ūkininkavimo tikslai plantaciniuose želdiniuose, įskaitant natūralių miškų apsaugos ir atkūrimo tikslus, turi būti aiškiai apibrėžti miško tvarkymo plane ir akivaizdūs, įgyvendinant planą.</p>	<p>10.1.1. Vidinės miškotvarkos projekte arba miško želdinimo projekte sodinimo darbai turi būti detalčiai išdėstyti, nurodant ryšį tarp medžių sodinimo ir toje vietovėje esančios situacijos miškininkystės, socialinėje-ekonominėje ir aplinkosauginėje (tokių kaip miško saugojimas ir atkūrimas) srityse.</p>
<p>10.2. Plantacinių želdinių išplanavimas ir išdėstymas turi prisidėti prie natūralių miškų apsaugos ir atkūrimo bei nedidinti jų naudojimo. Priklausomai nuo numatomų darbų apimtys, planuojant plantaciją, turi būti naudojami laukinės gyvūnijos migracijos koridoriai, paupių apsaugos zonos ir skirtingos apyvarčios bei amžiaus struktūros medynų mozaika. Plantacinių želdinių sklypų dydis ir išsidėstymas turi atitikti panašaus tipo miškų išsidėstymą natūraliame kraštovaizdyje.</p>	<p>10.2.1. Į teritorijas, kuriose natūraliai želia augalija, turi būti atsižvelgiama planuojant plantacinius želdinius.</p> <p>10.2.2. Paupių apsaugos zonos su natūralia augalija turi būti suformuojamos ir/arba saugomos.</p> <p>10.2.3. Veisiamų plantacinių želdinių dydis ir išdėstymas turi atitikti natūralų miškų išsidėstymą kraštovaizdyje.</p>
<p>10.3. Siekiant padidinti ekonominį, ekologinį ir socialinį stabilumą, skatinama plantacinių želdinių kompozicinė įvairovė, kuri gali apimti ūkinių vienetų dydžio ir išsidėstymo kraštovaizdyje, rūšių skaičiaus ir jų genetinės kompozicijos, amžiaus klasių ir struktūrų įvairovę.</p>	<p>10.3.1. Kirtimų ir miško atkūrimo planai turi sudaryti sąlygas amžiaus klasių, rūšių įvairovei bei skirtingai rotacijai.</p>
<p>10.4. Rūšių parinkimas sodinimui turi būti pagrįstas bendru jų atitikimu augavietei ir ūkininkavimo tikslams. Siekiant skatinti biologinę įvairovę netinkama formuluotė, veisiant plantacinius želdinius ir atstatant degradavusias ekosistemas, pirmenybė teikiama vietinėms rūšims. Introdukuotos rūšys, kurios turi būti naudojamos tik tuo atveju, kai duoda geresnius rezultatus negu vietinės, turi būti atidžiai stebimos, siekiant laiku užfiksuoti netikėtą jų nykimą, ligų ar kenkėjų antpuolius ir neigiamą ekologinį poveikį.</p>	<p>10.4.1. Parinktos medžių rūšys turi atitikti augavietę ir ūkininkavimo tikslus.</p> <p>10.4.2. Introdukuotos medžių rūšys gali būti naudojamos tik tuomet, jeigu jos yra žymiai pranašesnės už vietines medžių rūšis siekiant įgyvendinti ūkininkavimo tikslus.</p> <p>10.4.3. Labai greitai plintančios introdukuotos medžių rūšys ir rūšys, besikryžminančios su vietinėmis, neturi būti naudojamos.</p> <p>10.4.4. Introdukuotos medžių rūšys, provenencijos ir veislės gali būti naudojamos tik tais atvejais, jeigu jau buvo atlikta jų aplinkosauginio poveikio ir įtakos analizė vietinių medžių rūšių genetiniam struktūrai ir provenencijoms.</p> <p>10.4.5. Jeigu naudojamos egzotinės introdukuotos medžių rūšys, medyne turi būti bent 20 procentų vietinės kilmės medžių rūšių.</p>

<p>10.5. Atsižvelgiant į plantacinių želdinių dydį ir regioninius standartus, dalis ploto turi būti tvarkoma taip, kad jame atsikurtų natūrali miško danga.</p>	<p>10.5.1. MTV turi išskirti mažiausiai 10 % ploto žėlimui.</p>
<p>Reikia imtis priemonių, kad būtų išsaugota ar pagerinta dirvožemio struktūra, derlingumas ir biologinis aktyvumas. Kirtimo apimtys ir metodai, kelių ir takų tiesimas bei priežiūra ir rūšių parinkimas neturėtų sukelti ilgalaikio poveikio dirvožemio ir vandens kokybei, vandens režimui.</p>	<p>10.5.2. MTV turi turėti informaciją apie visus dirvožemio tipus, įskaitant informaciją apie jų jautrumą miškų ūkio veiklai bei taikomoms miškininkystės priemonėms.</p> <p>10.5.3. Turi būti identifikuoti vandens telkiniai esantys plantacijose ir nustatytos apsauginės zonos</p>
<p>10.6. Reikia imtis priemonių, kad būtų išvengta kenkėjų, ligų, gaisrų ir invazinių augalų plitimo. Integruota apsauga nuo kenkėjų, teikiant pirmenybę biologiniams, o ne cheminiams apsaugos metodams, turi būti esminė sudėtinė miško tvarkymo plano dalis. Ūkininkaujant plantacijose ir medelynuose, reikėtų stengtis išvengti cheminių pesticidų ir trąšų naudojimo. Chemikalų naudojimas taip pat aptartas 6.6. ir 6.7. kriterijuose.</p>	<p>10.6.1. MTV darbuotojai turėtų būti apmokyti identifikuoti būdingiausias medžių ir krūmų ligų, kenkėjų pažeidimų požymius.</p> <p>10.6.2. Turi būti sukurta tinkama gaisrų prevencijos ir kontrolės sistema.</p> <p>10.6.3. Visi MTV darbuotojai, atsakingi už gaisrų kontrolę, turėtų būti tinkamai apmokyti.</p>
<p>10.7. Papildant 4, 6 ir 8 principuose aptartus elementus, plantacinių želdinių stebėseną priklausomai nuo darbų apimties ir intensyvumo turi apimti periodišką tiesioginio ir netiesioginio ekologinio ir socialinio poveikio įvertinimą (pvz., savaiminį atsiželdinimą, poveikį vandens resursams ir dirvožemio derlingumui, poveikį vietiniam pragyvenimo lygiui ir socialinei gerovei). Jokia rūšis negali būti sodinama, kol moksliniai tyrimai ar patirtis neparodė, kad ši rūšis gali prisitaikyti prie aplinkos sąlygų, neturi neigiamo ekologinio poveikio kitoms ekosistemoms ir nėra invazinė. Ypatingas dėmesys bus kreipiamas į žemės išsigijimo plantaciniams želdiniams socialinius klausimus, ypač į vietinių gyventojų teisių į nuosavybę, naudojimą ir apsaugą.</p>	<p>10.7.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Rašytinės stebėsenos procedūros turi apimti ir plantaciniuose želdiniuose vykdomos veiklos ekologinio ir socialinio poveikio įvertinimą, kur tai yra aktualu (remiantis vertintojo sprendimu ir suinteresuotų šalių pastebėjimais).</p> <p>10.7.2. <u>MMITM</u>: MTV turi registruoti bet kokią neigiamą aplinkai ar socialinį poveikį ir sukurti atitinkamas ištaisymo priemones.</p> <p>10.7.3. Žemės pirkimas arba žemės nuoma plantacinių želdinių veisimui neturėtų daryti neigiamos įtakos bendruomenei ir/arba vietinių žmonių naudojamiems resursams.</p>
<p>10.8. Plantacijos, kurios nuo 1994 m. lapkričio mėnesio buvo įveistos plotuose, paverstuose iš natūralių miškų, paprastai negali būti sertifikuojamos. Sertifikavimas gali būti leidžiamas tik tokiais atvejais, kai sertifikuojančiai organizacijai yra</p>	<p>10.8.1. Plantaciniai želdiniai neturi užimti žemės, paverstos iš natūralių miškų nuo 1994 metų lapkričio mėnesio, nebent pateikti aiškūs įrodymai, kad dabartinis miško valdytojas/savininkas nėra susijęs su tokiu natūralaus miško pavertimu miško plantacija.</p>

pateikiami pakankamai aiškūs
īrodymai, kad miško valdytojas ar
savininkas nēra tiesiogiai ar netiesiogiai
atsaķingas uŗ tokī natūralaus miŗko
pavertimā miŗko plantacijomis.

10.8.2. Natūralūs, degradave natūralūs ir kultūrinēs
kilmēs brandūs miŗkai neturi būti kertami tam, kad jū
vietoje būtu īveisti plantaciniai ŗeldiniai.

PRIEDAS 1

PAGRINDINIŲ MIŠKŲ ŪKĮ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ S A R A Š A S

Lietuvos Respublikos įstatymai:

1. [Lietuvos Respublikos Konstitucija](#)
2. [Miškų įstatymas](#)
3. [Žemės įstatymas](#)
4. [Žemės reformos įstatymas](#)
5. [Administracinių teisės pažeidimų kodeksas](#)
6. [Baudžiamasis kodeksas](#)
7. [Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas](#)
8. [Teritorijų planavimo įstatymas](#)
9. [Saugomų teritorijų įstatymas](#)
10. [Laukinės gyvūnijos įstatymas](#)
11. [Saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatymas](#)
12. [Laukinės augalijos įstatymas](#)
13. [Fitosanitarijos įstatymas](#)
14. [Augalų nacionalinių genetinių išteklių įstatymas](#)
15. [Medžioklės įstatymas](#)
16. [Mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymo 3, 4, 6, 7, 11 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymas](#)
17. [Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo nutarimo „Dėl Savivaldybės gamtos apsaugos fondo nuostatų“ pakeitimo](#)

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai:

1. [Dėl miškų ūkio valdymo ir miško ruošos](#)
2. [Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo](#)
3. [Dėl žemės ūkio sistemos miškų perdavimo miškų urėdijoms ir nacionaliniams parkams](#)
4. [Dėl nuosavybės teisių atstatymo į miško plotus ekvivalentine natūra](#)
5. [Dėl stačiojo miško kainų](#)
6. [Dėl miško kirtimo apimties \(pagrindinių kirtimų normos\) tvirtinimo](#)
7. [Dėl Miškų priešgaisrinės apsaugos taisyklių patvirtinimo](#)
8. [Dėl Valstybinės miškų tarnybos pareigūnų nuostatų patvirtinimo](#)
9. [Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 13 d. nutarimo Nr. 527 "Dėl Valstybinės miškų tarnybos pareigūnų nuostatų patvirtinimo" dalinio pakeitimo](#)
10. [Dėl įsiterpusių į žemės ūkio paskirties žemėnaudas miškų priskyrimo miškų ūkio paskirties žemei](#)
11. [Dėl Lietuvos miškų ūkio ir medienos pramonės plėtojimo programos](#)
12. [Dėl dalinio kompensavimo asmenims už miškų ūkinės veiklos apribojimus saugomose teritorijose](#)

13. [Dėl Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatų patvirtinimo](#)
14. [Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarkos ir sąlygų](#)
15. [Dėl valstybinės reikšmės miškų plotų patvirtinimo](#)
16. [Dėl miškų želdinimo žemdirbystei netinkamoje ir laisvos valstybinės žemės fondo žemėje](#)
17. [Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo](#)
18. [Dėl medžioklės Lietuvos Respublikoje](#)
19. [Dėl miškų mokslinio tyrimo ir mokymo bei selekcinės sėklininkystės objektams priskirtų miškų plotų patvirtinimo](#)
20. [Dėl užmokesčio už medžioklės plotų, esančių valstybinių miškų, laisvos valstybinės žemės bei valstybinio vidaus vandenių fondų žemėje, nuomą dydžių patvirtinimo](#)
21. [Dėl Pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties nustatymo ir prašymų leisti pakeisti pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį padavimo, nagrinėjimo ir sprendimų priėmimo tvarkos patvirtinimo](#)
22. [Dėl Lietuvos Respublikos fitosanitarinio registro įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo](#)
23. [Dėl Miškų priskyrimo miškų grupėms tvarkos ir miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvų patvirtinimo](#)
24. [Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-2004 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo](#)
25. [Dėl Nenukirsto valstybinio miško skyrimo ir pardavimo taisyklių patvirtinimo](#)
26. [Dėl laisvos valstybinės žemės fondo žemės valdymo teisės suteikimo miškų urėdijoms](#)
27. [Dėl Lietuvos Respublikos 2003 metų pagrindinių miško kirtimų normos valstybiniuose miškuose patvirtinimo](#)
28. [Dėl laisvos valstybinės žemės fondo žemės valdymo teisės suteikimo miškų urėdijoms](#)
29. [Dėl miškų priskyrimo miškų grupėms](#)
30. [Dėl Panevėžio apskrities miškų priskyrimo miškų grupėms](#)
31. [Dėl Kauno apskrities miškų priskyrimo miškų grupėms](#)
32. [Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo](#)
33. [Dėl Žalos, padarytos laisvėje gyvenančiai laukinei gyvūnijai ar jos buveinėms, apskaičiavimo metodikos patvirtinimo](#)
34. [Dėl privalomųjų atskaitymų į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos patvirtinimo](#)
35. [Dėl Alytaus, Klaipėdos, Marijampolės, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus apskričių miškų priskyrimo miškų grupėms](#)
36. [Dėl Fizinų ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo tvarkos bei fizinų ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos miško valdytoju, savininku ir naudotoju miškui, turtui ar interesams atlyginimo dydžių patvirtinimo](#)
37. [Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo](#)
38. [Dėl Mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą skaičiavimo metodikos ir mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą tarifų patvirtinimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 1458 „Dėl valstybės rinkliavos objektų sąrašo, šios rinkliavos dydžių ir mokėjimo ir gražinimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo ir 1999 m. vasario 25 d. nutarimo Nr. 210 „Dėl užmokesčio už medžioklės plotų, esančių valstybinių miškų, laisvos valstybinės žemės bei valstybinio vidaus vandenių fondų žemėje, nuomą dydžių patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios](#)

39. [Dėl Specialiosios bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos 2003 metų išlaidų sąmatos pagal priemones patvirtinimo](#)
40. [Dėl Specialiosios bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos 2003 metų išlaidų sąmatos pagal priemones patvirtinimo](#)
41. [Dėl augalų genų banko steigimo](#)
42. [Dėl Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo](#)
43. [Dėl valstybės įmonių miškų urėdijų įstatinio kapitalo sumažinimo ir turto perdavimo valstybės įmonei Valstybės turto fondui](#)
44. [Dėl pritarimo suderintam su Europos komisija Lietuvos 2004 – 2006 metų bendrojo programavimo dokumento projektui](#)
45. [Dėl specialiosios Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos 2004 metų išlaidų sąmatos pagal priemones patvirtinimo](#)
46. [Dėl Aukštaitijos, Dzūkijos, Žemaitijos nacionalinių parkų ir Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijose esančių valstybinės reikšmės miškų suteikimo valdyti patikėjimo teise](#)
47. [Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo](#)
48. [Dėl maksimalios lėšų sumos, dėl kurios 2004 metais asignavimų valdytojai turi teisę priimti įsipareigojimus, sudarydami sutartis dėl projektų, remiamų iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir bendrojo finansavimo lėšų, įgyvendinimo pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento priemones, patvirtinimo.](#)

Lietuvos Respublikos ministerijų įsakymai:

1. Dėl Leistinių kanopinių žvėrių tankumo normų Lietuvos Respublikos miškuose patvirtinimo
2. [Dėl Miško darbų saugos taisyklių DT 1 - 96](#)
3. [Dėl Lankymosi miške taisyklių patvirtinimo](#)
4. Dėl Miško sėklininkystės nuostatų
5. [Dėl medienos važtaraščio formos pavyzdžio patvirtinimo](#)
6. [Dėl Grybavimo Lietuvos miškuose taisyklių patvirtinimo](#)
7. [Dėl stačiojo miško kainų](#)
8. [Dėl Augalų bendrijų raudonosios knygos sąrašo patvirtinimo](#)
9. [Dėl Pagrindinių miško kirtimų taisyklių patvirtinimo](#)
10. [Dėl Leidimų naudoti grybu, laukinių uogų ir vaisių, vaistinių augalų \(ar jų dalių\), nendrių, medžių ir krūmų šakelių išteklius išdavimo tvarkos](#)
11. Dėl Privačių miškų individualių projektų rengimo, derinimo ir tvirtinimo tvarkos, Laikinių Lietuvos miškų tvarkymo taisyklių ir miškotvarkos projekto programos patvirtinimo
12. [Dėl vidutinės nenukirsto miško kainos patvirtinimo](#)
13. [Dėl Lietuvos miškingumo didinimo pagrindinių nuostatų ir jų įgyvendinimo priemonių 1999-2003 metais](#)
14. [Dėl Privačių valdų individualių miškotvarkos projektų ir miškotvarkos projektų autorių darbo kontrolės metodikos patvirtinimo](#)
15. [Dėl medžioklės plotų, skirtų komercinės medžioklės ūkiui valstybiniuose miškuose plėtoti, patikslinto sąrašo patvirtinimo](#)
16. Dėl laikinųjų rekomendacijų kovai su šaknine pintimi spygliuočių medynuose ir miško želdinių įveisimui žemės ūkiui netinkamose žemėse patvirtinimo

17. Dėl eigulio tipinės pareiginės instrukcijos
18. Dėl privačių miškų savininkams teikiamų paslaugų ir jų įkainių
19. Dėl medžioklės ataskaitų formų tvirtinimo
20. [Dėl Miško genetinių draustinių nuostatų patvirtinimo](#)
21. Dėl pranešimų apie miško gaisrus registravimo
22. [Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 20 d. nutarimo Nr.1446 “Dėl Laukinės augalijos istatymo įgyvendinimo” 2 punkto vykdymo](#)
23. [Dėl komercinės medžioklės ūkiui plėtoti skirtų medžioklės plotų tvarkymo nuostatų ir medžioklių užsieniečiams bei komercinių medžioklių organizavimo tvarkos patvirtinimo](#)
24. [Dėl pažymos išdavimo apie miško sklypus įkainio](#)
25. [Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių patvirtinimo](#)
26. Dėl miško sodmenų nurašymo tvarkos patvirtinimo
27. [Dėl biržių atrėžimo ir įvertinimo taisyklių patvirtinimo](#)
28. [Dėl miško kirtimo technologinėms ir gamybinėms miškų ūkio reikmėms tvarkos patvirtinimo](#)
29. [Dėl Privačių miškų individualių miškotvarkos projektų bei miško kirtimo ir atkūrimo planų rengimo, derinimo ir tvirtinimo tvarkos patvirtinimo](#)
30. Dėl privačių miškų individualių miškotvarkos projektų tvirtinimo
31. [Dėl elninių žvėrių daromo neigiamo poveikio miško želdiniams, žėliniams vertinimo metodikos patvirtinimo ir Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių dalinio pakeitimo](#)
32. [Dėl stačiojo miško kainų indeksavimo](#)
33. [Dėl privačių miškų kontrolės ir leidimų miškui kirsti išdavimo](#)
34. [Dėl Valstybinės miškų inventorizacijos, valstybinės miškų apskaitos, miškotvarkos projektų rengimo, derinimo ir tvirtinimo, miškotvarkos duomenų centralizuoto kaupimo, tvarkymo ir pateikimo miškų savininkams bei valdytojams tvarkos patvirtinimo](#)
35. [Dėl Metinės pagrindinių miško kirtimų normos tikslinimo tvarkos patvirtinimo](#)
36. [Dėl Apvaliosios medienos klasifikavimo ir ženklinimo taisyklių patvirtinimo](#)
37. Dėl privačių miškų miškotvarkos projektų tvirtinimo
38. [Dėl Apvaliosios medienos apskaitos tvarkos](#)
39. [Dėl Apvaliosios medienos, pagamintos privačiuose miškuose, gabenimo tvarkos patvirtinimo](#)
40. [Dėl miško savininkų statistinės ataskaitos apie privataus miško tvarkymą ir naudojimą teikimo](#)
41. [Dėl valstybinių miško daigynų ir valstybinių miško medelynų sąrašo bei miško sėklinių plantacijų sąrašo patvirtinimo](#)
42. [Dėl Lietuvos Respublikos fitosanitarinio registro nuostatų įgyvendinimo tvarkos](#)
43. [Dėl paviršinio vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo taisyklių patvirtinimo](#)
44. [Dėl Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos patvirtinimo](#)
45. [Dėl Nenukirto valstybinio miško pardavimo asmenims, kurių pastatai yra nukentėję nuo stichinių nelaimių, tvarkos patvirtinimo](#)
46. [Dėl Apvaliosios medienos pardavimo taisyklių patvirtinimo](#)
47. [Dėl Asmeninių žymeklių kirstiniams medžiams ženklinti išdavimo, registravimo, gamybos ir naudojimo tvarkos patvirtinimo](#)
48. [Dėl miškotvarkos projektų autorių atestavimo](#)
49. [Dėl Valstybinės miškų sanitarinės apsaugos programos patvirtinimo](#)
50. [Dėl Valstybinės miškų priešgaisrinės apsaugos programos patvirtinimo](#)

51. [Dėl valstybinių miškų pareigūnų uniformos pavyzdžių ir jų aprašymo bei Valstybinių miškų pareigūnų uniformos dėvėjimo nuostatų patvirtinimo](#)
52. [Dėl Miško kirtimo privačiose valdose, kai nėra bendrojo ar privačios valdos miškotvarkos projekto, tvarkos patvirtinimo](#)
53. [Dėl Privačiuose miškuose pabrėžiančių medynų ir brandžių bei perbrendusių medžių nebrandžiuose medynuose pagrindinių kirtimų tvarkos patvirtinimo](#)
54. [Dėl medžioklės trofėjų apžiūros ir medžioklės trofėjų ekspertų tarybos](#)
55. [Dėl Miškų iškirtimo technologinėms ir gamybinėms miškų ūkio reikmėms tvarkos patvirtinimo](#)
56. [Dėl nenukirsto miško kainų indeksavimo](#)
57. [Dėl valstybinio aplinkos monitoringo nuostatų patvirtinimo](#)
58. [Dėl savavališkai iškirštų medžių ir krūmų, augusių miško žemėje, ir pagamintos apvaliosios medienos ištraukimo arba išvežimo tvarkos patvirtinimo](#)
59. [Dėl privatizuojamų miškų kirtimo tvarkos patvirtinimo](#)
60. [Dėl Valstybinių miškų pareigūnų pažymėjimų registracijos ir išdavimo tvarkos](#)
61. [Dėl miško bei urbanistinių sodmenų apskaitos tvarkos](#)
62. [Dėl karpotojo beržo, paprastojo ažuolo, paprastosios eglės, paprastosios pušies ir paprastojo uosio provenencijų \(kilmių\) rajonų patvirtinimo](#)
63. [Dėl Apvaliosios medienos apskaitos medienos ir medienos gaminius gaminančiose įmonėse tvarkos](#)
64. [Dėl Lietuvos miško sėklinės bazės sąvado ir jo tvarkymo nuostatų patvirtinimo](#)
65. [Dėl Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategijos patvirtinimo](#)
66. [Dėl medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės ūkio pasėliams ir miškui apskaičiavimo metodikos patvirtinimo](#)
67. [Dėl medžioklės plotų vieneto vientisumo kriterijų ir reikalavimų medžioklės plotų vienetu riboms nustatyti patvirtinimo](#)
68. [Dėl miškų aerofotografavimo darbų nuostatų patvirtinimo](#)
69. [Dėl Dubravos eksperimentinės-mokomosios, Jonavos, Kaišiadorių, Kėdainių, Radviliškio miškų urėdijų miškų tvarkymo schemų patvirtinimo](#)
70. [Dėl Šiaulių miesto miškų ir parkų želdynų miškotvarkos projekto ir Telšių miesto miškų miškotvarkos projekto tvirtinimo](#)
71. [Dėl Ignalinos AE ir Visagino miesto miškų, numatomų perduoti Ignalinos miškų urėdijai, miškotvarkos projekto tvirtinimo](#)
72. [Dėl Lietuvos miškingumo didinimo programos patvirtinimo](#)
73. [Dėl medžioklės protokolo pavyzdinės formos patvirtinimo](#)
74. [Dėl profesionalios medžioklės plotų tvarkymo](#)
75. [Dėl miškotvarkos duomenų suteikimo tvarkos patvirtinimo](#)
76. [Dėl Druskininkų, Šalčininkų, Valkininkų, Varėnos miškų urėdijų ir Dzūkijos nacionalinio parko miškotvarkos projektų tvirtinimo](#)
77. [Dėl pagrindinių miško kirtimų normos nustatymo metodikos patvirtinimo](#)
78. [Dėl Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategijos veiksmų ir priemonių plano 2003 – 2006 m. patvirtinimo](#)
79. [Dėl drebulės, juodalksnio, mažalapės liepos ir paprastojo klevo provenencijų \(kilmių\) rajonų patvirtinimo](#)
80. [Dėl Apvaliosios medienos bei nenukirsto miško matavimo ir tūrio nustatymo taisyklių patvirtinimo](#)

81. [Dėl Lietuvos miškotvarkos taisyklių tvirtinimo](#)
82. [Dėl Valstybinių miškų pareigūnų spaudų gamybos, registravimo ir naudojimo tvarkos patvirtinimo](#)
83. [Dėl Miško genetinių išteklių išsaugojimo ir selekcijos plėtros programos](#)
84. [Dėl Privačių miškų savininkų švietimo, mokymo ir konsultavimo perspektyvinės programos patvirtinimo](#)
85. [Dėl Miško genetinių išteklių atrankos metodikos patvirtinimo](#)
86. [Dėl aplinkos ministerijos ir Lietuvos miško savininkų asociacijos bendrų veiksmų ir priemonių 2003 metais plano patvirtinimo](#)
87. [Dėl mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą deklaracijos patvirtinimo](#)
88. [Dėl valstybinių miško medelynų modernizavimo programos patvirtinimo](#)
89. [Dėl savivaldybių teritorijų miškų išdėstymo žemėtvarkos schemų rengimo eilės tvarkos patvirtinimo](#)
90. [Dėl Miško sėklinių medynų nuostatų](#)
91. [Dėl miško dauginamosios medžiagos nuostatų patvirtinimo](#)
92. [Dėl valstybinės miškų inventorizacijos sklypiniu metodu perspektyvinio plano 2004-2007 metams patvirtinimo](#)
93. [Dėl Augalų nacionalinių genetinių išteklių centrinės duomenų bazės nuostatų patvirtinimo](#)
94. [Dėl Miškų valstybės kadastro įgyvendinimo koncepcijos patvirtinimo](#)
95. [Dėl Miškų tvarkymo schemų rengimo perspektyvinio plano 2004-2007 metams patvirtinimo](#)
96. [Dėl Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų bei miško želdinimo darbų, želdinių ir žėlinių apskaitos bei vertinimo metodikos patvirtinimo](#)
97. [Dėl Miško ugdymo kirtimų taisyklių patvirtinimo](#)
98. [Dėl Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ir regionų aplinkos apsaugos departamentų nuostatų patvirtinimo](#)
99. [Dėl Abiotinių veiksnių, miško ligų, vabzdžių ir žvėrių padarytų pažeidimų miškui apskaitos](#)
100. [Dėl Individualių miškotvarkos projektų registravimo tvarkos](#)
101. [Dėl Privalomųjų miško atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų normų nustatymo ir apskaitos tvarkos patvirtinimo](#)
102. [Dėl Miško sanitarinės apsaugos taisyklių patvirtinimo](#)
103. [Dėl miško įveisimo ne miško žemėje](#)
104. [Dėl Valstybinių miškų pareigūnų pareigybių sąrašo patvirtinimo bei Valstybinių miškų pareigūnų įgalinimų suteikimo](#)
105. [Dėl Apvaliosios medienos, pagamintos privačiuose miškuose, gabenimo tvarkos aprašo patvirtinimo](#)
106. [Dėl Kaimo plėtros plano priemonės „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ įgyvendinimo](#)
107. [Dėl Miško bei dekoratyvinių sodmenų apskaitos ir inventorizacijos tvarkos](#)
108. [Dėl Lietuvos miškų valstybės kadastro funkcionavimo koncepcijos patvirtinimo](#)
109. [Dėl gairių pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti pagal Lietuvos 2004 – 2006 metų bendrojo programavimo dokumento \(BPD\) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonę „miškų ūkis“ patvirtinimo](#)

PRIEDAS 2

LIETUVOS RESPUBLIKOS PASIRAŠYTŲ, RATIFIKUOTŲ DAUGIAŠALIŲ KONVENCIJŲ (PROTOKOLŲ) APLINKOS APSAUGOS SRITYJE SĄRAŠAS:

1. JT Bendroji klimato kaitos konvencija; Niujorkas 1992.
2. Kioto protokolas; 1997.
3. JT Biologinės įvairovės konvencija; Rio de Žaneiras 1992.
4. JT Vienos konvencija dėl ozono sluoksnio apsaugos, 1985
5. Biologinės įvairovės konvencijos Kartachenos biosaugos protokolas; Monrealis 2000.
6. JT Konvencija dėl pelkių, turinčių tarptautinę reikšmę, ypač vandens ir pelkių paukščių apsaugai (Ramsaro konvencija); 1971.
7. ET Europos laukinės gamtos ir natūraliųjų biotopų apsaugos konvencija (Berno konvencija); 1979.
8. JT Tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir panaudojimo konvencija; Helsinkis 1992.
9. JT Poveikio aplinkai įvertinimo tarpvalstybiniame kontekste konvencija (Espoo konvencija); 1991.
10. Konvencija dėl prieinamumo prie informacijos, visuomenės dalyvavimo priimančioms sprendimams ir teisės kreiptis į teisėsaugos institucijas aplinkos apsaugos klausimais (Orhuso konvencija); 1998.
11. JT Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencija (Vašingtono konvencija); 1973.
12. JT Migruojančių laukinių gyvūnų apsaugos konvencija (Bonos konvencija); 1979.
13. Sutartis dėl šikšnosparnių apsaugos Europoje (Londono); 1991.
14. Susitarimas dėl Afrikos ir Eurazijos migruojančių vandens paukščių išsaugojimo
15. ET Europos kraštovaizdžio konvencija; Florencija 2000.
16. JT Konvencija dėl kovos su dykumėjimu; Paryžius 1994.
17. ES Paukščių Direktyva
18. ES Buveinių Direktyva

Tarptautinės darbo organizacijos konvencijos (ILO Conventions)

1. Konvencija dėl žemės ūkio darbuotojų teisių jungtis į asociacijas ir vienytis; 1921 m. 11 konvencija;
2. Konvencija dėl priverstinio ar privalomojo darbo; 1930 m. 29 konvencija;
3. Konvencija dėl darbo laiko sutrumpinimo iki 40 valandų per savaitę; 1935 m. 47 konvencija;
4. Konvencija dėl vaikų ir jaunuolių naktinio darbo apribojimo nepramoniniuose darbuose; 1946 m. 79 konvencija; 5.
5. Konvencija dėl baigiamųjų straipsnių pakeitimo; 1946 m. 80 konvencija;
6. Konvencija dėl darbo inspekcijos pramonėje ir prekyboje; 1947 m. 81 konvencija;
7. Konvencija dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo; 1948 m. 87 konvencija;
8. Konvencija dėl įdarbinimo tarnybų organizavimo; 1948 m. 88 konvencija;
9. Konvencija dėl jaunuolių naktinio darbo pramonėje (pakeista); 1948 m. 90 konvencija;
10. Konvencija dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo; 1949 m. 98 konvencija;
11. Konvencija dėl vienodo atlyginimo vyrams ir moterims už lygiavertį darbą; 1951 m. 100 konvencija;
12. Konvencija dėl priverstinio darbo panaikinimo; 1957 m. 105 konvencija;
13. Konvencija dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje; 1958 m. 111 konvencija;
14. Konvencija dėl baigiamųjų straipsnių pakeitimo; 1961 m. 116 konvencija;
15. Konvencija dėl vienam darbuotojui leistino maksimalaus krūvio pernešimo; 1967 m. 127 konvencija;
16. Konvencija dėl minimalaus darbo užmokesčio nustatymo, ypač atsižvelgiant į besivystančias šalis; 1970 m. 131 konvencija;
17. Konvencija dėl darbuotojų atstovų gynimo ir jiems teikiamų galimybių įmonėje; 1971 m. 135 konvencija;
18. Konvencija dėl profesinio orientavimo ir profesinio rengimo ugdant žmogaus išgales; 1975 m. 142 konvencija;

19. Konvencija dėl trišalių konsultacijų tarptautinėms darbo normoms įgyvendinti; 1976 m. 144 konvencija;
20. Konvencija dėl kolektyvinių derybų skatinimo; 1981 m. 154 konvencija;
21. Konvencija dėl (invalidų) profesinės reabilitacijos ir užimtumo; 1983 m. 159 konvencija;
22. Konvencija dėl naktinio darbo; 1990 m. 171 konvencija;
23. Konvencija dėl darbuotojų reikalavimų gynimo jų darbdaviui tapus nemokiu; 1992 m. 173 konvencija;
24. Konvencija dėl minimalaus įdarbinimo amžiaus; 1973 m. 138 konvencija;
25. Konvencija dėl darbo statistikos; 1985 m. 160 konvencija;
26. Konvencija dėl 1952 m. motinystės apsaugos konvencijos (su pakeitimais) pakeitimo; 183 konvencija 2000 m.
27. Konvencija dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinių veiksmų tokiam darbui panaikinti 182 konvencija 1999 m.
28. Konvencija dėl užimtumo politikos 122 konvencija 1964 m.
29. Konvencija dėl privačių įdarbinimo agentūrų; Ženeva, 1997

PRIEDAS 3

LIETUVOS RESPUBLIKOJE SAUGOMOS RŪŠYS IR BENDRIJOS:

RK sąrašas patvirtintas LR Aplinkos ministro 2007 m. gegužės 4 d. įsakymu Nr. D1-244 " [Dėl aplinkos ministro 2003 m. spalio 13 d. įsakymo Nr. 504 "Dėl į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašo patvirtinimo" pakeitimo](#)“ (žin. 2007-05-15 Nr.53-2056)